
Prostor na UK: Švehlova kolej

Prostor na UK: Švehlova kolej

Ať už ve Švehlovce bydlíte, nebo ji navštěvujete pro její bohatý kulturní život, jedno je jasné. Švehlova kolej patří k architektonicky i kulturně nejzajímavějším pokladům Prahy.

Kolej nese jméno po Antonínu Švehlovi, významném politikovi první republiky, někdejším předsedovi tří československých vlád. Švehla se jako prakticky orientovaný člověk, pocházející ze statkářské rodiny, zasadil o stavební rozvoj v republice. Jeho Agrární strana podpořila návrh zákona pro rozvoj stavebního podnikání a především podpořila státní podporu na výstavbu obytných domů a veřejně prospěšných staveb. Díky tomuto zákonu mohla být na území republiky zahájena rozsáhlá stavební činnost. V hlavním městě byly zbudovány celé nové čtvrti, hlavně na Vinohradech, Žižkově a ve Vršovicích, které se roku 1922 připojily k tzv. velké Praze. Díky státnímu financování pak mohla vzniknout i Švehlova kolej.

V neděli 15. dubna 1923 oslavil Antonín Švehla padesáté narozeniny. U příležitosti politikova jubilea svolala Agrární strana mimořádné shromáždění, na němž byl odsouhlasen plán zbudovat studentskou kolej nesoucí jeho jméno. O několik dní později pak proběhla ustavovací schůze realizačního výboru, který dostal za úkol zasadit se o získání prostředků a organizovat výstavbu Švehlovy koleje i její následnou správu.

Získat finance na výstavbu koleje nebylo vůbec snadné. Každý ze členů realizačního výboru a později vzniknuvšího družstva odkoupil podíl v hodnotě 500 korun. Tato částka však vůbec nemohla na výstavbu honosné budovy stačit, a tak se díky novému zákonu o stavebním ruchu podařilo získat hypotéku, kterou kryl stát. Část peněz se nashromáždila také díky četným darům a v neposlední řadě díky státem povolené loterii o věcné ceny.

Architektonickým návrhem byl pověřen Jan Chládek, žák Otto Wagnera z vídeňské *Akademie der bildenden Künste*. Švehlova kolej byla jeho první velkou stavbou a zvládl ji vskutku bravurně. Budovu navrhl v rondokubismu, charakteristickém českém dekorativním stylu dvacátých let dvacátého století. Tento moderní sloh, často označovaný také jako české art deco či obloučkový dekorativismus, byl lokální modifikací dobově velmi populárního art deca, navazujícího na český architektonický kubismus. Ke kubistickým prvkům přibýly v rondokubismu typické zaoblené ornamenty, různé půlkruhy a kola vystupující z fasády. Stavební práce na budově Švehlovy koleje byly zahájeny roku 1923, ke slavnostnímu otevření došlo u příležitosti výroční vzniku republiky, 28. října 1925.

Švehlova kolej se stala nejmodernější stavbou svého druhu nejen v Československu, ale také v Evropě. Má pět pater, do suterénu byly původně umístěny kanceláře družstva, lázně, šatna a tělocvična, v prvním patře byla menza a nacházely se zde rovněž první studentské pokoje, jichž bylo celkem 162, většina dvoulůžkových. Ve dvoře byl postaven velký přednáškový sál, který večer sloužil jako kino Academia.

Ubytování ve Švehlově koleji bylo záležitostí prestiže. Všichni se museli během svého pobytu naučit alespoň jeden cizí jazyk a rodiče ubytovaného studenta měli povinnost odkoupit jeden pětistovkový podíl, a stát se tak členy družstva.

Za druhé světové války budovu na čas obsadili nacisté. Ihned po jejím skončení usilovali noví správci o navrácení Švehlovy koleje do normálního provozu. Komunistickému režimu ovšem byl trnem v oku především způsob podílového správcování koleje a také její název. Roku 1954 proto byla vymazána z obchodního rejstříku a její správcovství přešlo na stát, který ji svěřil do užívání Univerzitě Karlově, přičemž název byl změněn na Kolej 5. května.

Interiéry se do dnešní doby zachovaly v téměř původním stavu. Unikátní je bohaté členění vestibulu a schodiště, stejně jako podstropní římsy a členění stěn. Roku 2004 byla Švehlova kolej prohlášena Ministerstvem kultury ČR za kulturní památku.

Venuše ve Švehlovce – sluj pro současné živé umění

Dlouho zapomenutý sál kina Academia v posledních letech ožil nezávislým českým uměním. O vzniku Zákulisí, sdíleného prostoru a o jeho oživení s námi promluvil Jakub Čermák, dramaturg, člen Zákulisí a režisér skupiny Depresivní děti touží po penězích.

Jak a kdy jste prostor dnešní Venuše objevili?

O sále na koleji jsme věděli delší dobu, ale navázat spolupráci se nám podařilo až při příležitosti uvedení představení Loni v Marienbadu. Made in Czechoslovakia, které připravila skupina Depresivní děti touží po penězích. Díky odvaze a vstřícnému přístupu ředitele Kolejí a menz Jiřího Macouna jsme dokázali v polozapomenutém sále uvést tři reprízy tohoto představení. Byl to především nebývalý divácký zájem, co nás přimělo k pokračování.

Postupnými kroky se z prostoru, kde se představení uváděla jen výjimečně, stala kulturní sluj, která hostí desítky nejen divadelních akcí ročně. Venuši provozuje servisní organizace Zákulisí, díky níž zde může se svým programem hostovat řada subjektů. Nyní vstupujeme do čtvrté sezony, takže už jsme konečně trochu zabydleni.

Jak dlouho trvalo prostor zvelebit do dnešního stavu?

Zvelebování je nikdy nekončící proces. Za těch pár let se podařilo zvýšit komfort pro diváky, hodně jsme pracovali na foyer. Umělci zatím moc luxusu nemají, ale jsou zvyklí, tak to ještě chvíli vydrží. Rádi bychom, aby sál ani foyer Venuše neztratily své kouzlo, ale aby se v nich zároveň diváci cítili pohodlně a útulně. Některé kroky úprav konzultujeme s přátelsky naladěným architektem Jaroslavem Wertigem z ateliéru A69, ceníme si pomoci každého, kdo přiloží ruku k dílu.

Čím je prostor unikátní?

Pokud bychom se snažili pojmenovat jedinečnost prostoru Venuše, můžeme citovat řadu moudrých knih a rozvíjet množství hesel: pozdní mezinárodní art deco, obloučkový sloh, Jan Chládek, nezvykle zachované cenné interiérové prvky, patina a mnoho dalšího. Myslím ale, že unikátnost spočívá především v kontextu Prahy, kde podobný sál naleznete jen stěží. Tím nemyslím pouze dobu jeho vzniku, ale i fakt, že slouží mladé a nezávislé kultuře, a především jeho atmosféru, kvůli které se vracejí diváci i umělci.

Kdo se v současnosti na provozu podílí a jaký repertoár mohou diváci zhlédnout?

Mezi lednem a červnem tohoto roku nabídla Venuše na sto deset akcí, střídá se tu tedy velké množství souborů a produkcí. Vedle již zmiňovaného souboru Depresivní děti touží po penězích s jejich oceňovanými Našimi furianty, *120 dny Sodomy* nebo *Milostným dopisem ženě, kterou nemilujeme* tu uvádí svá díla pravidelně například Lachende Bestien. Na repertoáru nalezneme také pohybové divadlo – třeba Fénix nebo *Ženy* režisérky Adély Laštovkové Stodolové, své nové produkce sem připravuje Spielraum Kolektiv, v lednu u nás bude hostovat proslulé divadlo Handa Gote. Zákulisí, které se stará o chod Venuše, usiluje o vstřícné podmínky pro hostující soubory a atraktivní program pro diváky. Bez pomoci dobrovolníků, sympatizantů a studentů by bylo všechno daleko těžší.

Jaký je vztah s kolejí UK, jež v budově taktéž sídlí?

Studentům ze Švehlovy koleje nabízíme slevy na nevyprodaná představení, jsme také otevřeni nápadům na program z jejich strany. A v neposlední řadě ze Švehlovky vzešlo několik našich spolupracovníků, kteří nám dodnes pomáhají, aby Venuše byla slují pro každého, kdo se chce ponořit do hlubin současného živého umění.